

A KUTYÁK

Rigó lihegve vetette oda magát gazdája, Csepű Mihály gulyás lábai elé s villogó, mély szemeit fürkészőn fürta annak szomorúan méléző arcába.

Bundás, meg a Lompos valamivel később érték oda, hosszú, lihegő nyelvüket előre lógatva odadőltek a mozdulatlanul figyelő Rigó mellé s ők is minden kutyahűségükkel gondokba merült gazdájukra néztek.

Szoborra meredten figyelt a három eb Csepű Misára, mintha pár perccel előbb még nem is élethalál-harcot vívtak volna a gróf Klapcec-gulya címeres szemefényével, az első díjakat nyert Bicskással meg a Gyilkossal.

Veszedelmes két bika ez. Már vagy három gulyást dőftek át a másvilágra, hosszú, gombosvégű szarvaikkal. Csak Csepű Misa állja vagy néhány esztendeje a gulyát a Rigóval, meg a Bundással.

Prima ebek. Igazi hortobágyi kuvaszok. Várost tán' még soha nem is láttak. Kint születtek a „szárnyik” oldalában.

Csak a Bundás, meg a Lompos, mert a Rigó multja ismeretlen. Lett. Éppen úgy, mint afféle kített, koldúsgyerek. Egyszer csak odaszegődött a Csepű Misa mellé, amikor gazdátlanul bolyongott a pusztán, egyik gulyától a másikig, „munkát” keresni.

Bundás már megvolt, öklömnyi korában vette egy ezüstveretű karikásosstorért. Vagyon volt ez az ostorfogalom a pusztán. Azt mondták róla, hogy Rózsa Sándor adta — emlékebe — Csepű Flóriánnak, Misa öreg-apjának. És mégis odaadta a Bundásért, mert ismerte a fajtáját.

De meg is érte. És Rigó is. Igaz, hogy csak úgy jött, de akkor az utolsó falat kenyerét osztotta meg vele Csepű, mert már alig állott a lábán az eb az éhségtől.

De szeretik is a gulyást, az is őket. Mintha megmondták volna egymásnak sokszor, hogy közös a sorsuk. Hogy szolgák, urak, gazdag urak szolgálói mind a háromban. Csepű is, Rigó is, meg a Bundás is. Lompos — a Bundás kölyke — később lett. Rigó az apja.

Mintha megbeszélnék minden áldott nap, hogy egyformák ők, hogy azért vannak, hogy Klapcec grófnak biztonságban legyenek a marhái: a kincsei; hogy verejtékezzenek érte a napon, fázzanak miatta a sárban-esőben, míg az Pestet járja, meg Párist s csak pénzért jön haza.

Érezte a két kutya, meg most már Bodri is — a harmadik, hogy ők négyen, külön-külön, senkik, semmik.

De nem is hagyják egymást. Ha valamelyik bika csak megszegi a fejét és felmordul, már ott vannak mind a négyen. Bodri egy ugrással a farkán lóg, míg Rigó és a Bundás egy-egy fülén csimpaszkodnak, Csepű Misa meg oda-odakanyarint a hasa alá, oda a csöke tájékára s már azt se tudja a bika, hogyan meneküljön, hogyan rázza le magáról élesfogú, eleven koloncait. Ha meg

egymásnak fordulnak, akkor van ám hadd-el-hadd. Bundásé, meg a Lomposé a farkak, míg Rigónak az orrcimpák maradnak s Csepű meg felváltva méregeti a hasuk alját, míg szét nem úzi őket.

Ne gondolja ám azonban senki, hogy ez a bika-ügy csak olyan babra-móka. Nem ám! Mert a bika nem enged egy könnyen s jaj lenne nekik, ha egyikük is megkésne egy pillanatot, vagy egy fügyetlen mozdulattal elvétené a dolgát. Tudják is ők ezt mind a négyen.

Most is éppen ilyen munka után vannak.

Csepű botjának dől s elnéz maga elé — messze — előre, a kastély felé. A kutyák meg ötét nézik. Tudják mit néz. Tudják, hogy mi fáj neki. Ha nem is tudják — de érzik. Érzik, hogy az asszony körül van a baj, Csepű Misa szép, ringócsipejű asszonya körül. Tudják, hogy a gróf úr öccse, aki nem gróf, csak az öccse neki és itt, a birtokon a gróf úr után ő az úr, szemet velett az asszonyra s hogy naponta arra lovagol egy lovással, vagy egy erdőszel.

Őket várja Csepű Misa megint. Őket, hogy lássa mikor mennek az asszonyához, talán ölelni, talán csókolni, vagy talán csak egymásra lapulni.

És ilyenkor előnti a vér Csepűt. Őlni tudna.

De ha jönnek, ha megdobognak a lovak patái, megremege — szolgál lesz — elsápad s tisztelettudón emeli meg zsiros kalapját s leinti a kutyákat mikor azok dühös vicsorgatással ugrásra lapulnak.

Most is megremegett, mert jönnek. De most nem ketten hanem hárman. A Lajos nagyságos úr, egy erdősz meg egy kutya. Nagy, hosszú, acélszürke úri kutya, egy finom eb, egy igazi, vérbeli dogg.

Hallott már Csepű erről a kutyáról. Messziről hozták, repülön jött. Úgy hallotta — vagyonba került.

És most itt van. Hatalmas ugrásokkal közeledik... most megáll, érzi a három ebet: a Rigót, Bundást, meg a Lompost... Megnyúlik, előre mered, metszett füleit kissé visszalapítja, Lomposra — a legkisebbre — szegzi dühös nezését.

De emezek is felfigyelnek. Összenéznek, aztán egy pillantással — csak úgy félszemmel — Csepűre figyelnek, ugrásra állnak.

Ekkorra odaérnek a lovasok, kiáltanak, a Nerót biztatják, hogy „aló Neró!“ S ez erre egy mozdulattal összerántja izmait, hogy a másik pillanatban Lomposra vesse magát — de megkésétt. Meg, mert Rigó meg a Bundás már ugranak.

Mint a kilótt nyilak pattanak a grófi Klapoc-gulya lompos, szikkadthasú, ragadtszörű bogáncstépett szolgálai — Csepű Misa grófi gulyás társai — az urasági kastély zsirosvállú, simaszörű, fürdetett bőru tagjára; a repülön jött doggra. Rigó a nyakának, oda az álla alá, ahol a szusz jár ki és be, Bundás meg a hátára irányít, a két lehegyezett fültövébe, hogy kettőjük harapása egyszerre fogja át elhízott nyakát.

De ebben a pillanatban dördül a fegyver, az erdész jó lövő s Bundás — Lomposnak az anyja — a gróf Klavec-gulya szikadthasú, bogáncstépett szolgája, Csepű Misa grófi cseléd társa, szétloccsant fejjel zuhan vissza a gróf Klavec-birtok földjére.

De csak azért zuhan így vissza, mert a másik szolga, az urasági gulyás, aki egy öklömnyi kuvaszért ősi vagyonát, egy ezüstveretű karikás ostort adott oda, akinek asszonyát a gróf öccse ölelni ment, megremegett, egy pillanatra megint szolga lett, egy nagyon kicsi pillanatra elfelejtette, hogy ők négyen egyek. A pillanat másik végén már suhintott botjával — feleszmélt arra, hogy mit kell tenni a társaiért és a másik szolga, az úr melletti szolga is szétloccsant fejjel zuhant le a szolga melletti szolga mellé: Bundás mellé a grófi Klavec-birtok sokezerholdas földjére.

Iványi Károly

Katalán koldúsdal

(XV. század)

Étlen, szomjan, leköpvé és kizárva,
sántán, bénán, süketen és vakon
járunk koldúsdalunkkal házról-házra
jeges telekben s izzó nyárnapon.

Ágyunk a kő, a könny a feleségünk,
borunk az árok, ételünk a sár,
de néhanap egy boldog házhoz érünk,
hol a szakácsnő bő moslékra vár.

Ilyenkor csak zabálunk és bőfögvé
iszunk, s aztán, sok megveszett bolond,
bénán bokázunk s elmondjuk röhögve,
hogyan rohadt le orrunkról a csont.

De ha oly házhoz érünk, hol kidobnak,
s ahol kenyér helyett rúgást kapunk:
onnan némán megyünk tovább s titokban
a falra egy keresztet mázsolunk.

Tovább megyünk a végtelen világnak,
s megdöglünk egyszer egy vén csűr alatt,
a férgek undorodva megzabálnak,
de a kereszt a házon ottmarad.

S egy vak, lámpátlan téli éjszakában
lesz egy barátunk még, aki arra tart,
s megáll a háznál s körbe járja,
s megint megáll s fölgyújtja majd.